

LANDSHAFT SANATIDA SUV VA YASHIL OSIMLIKLARNING BADIY IFODASI

Norov Jahongir Saidovich

KIUT Samarqand filiali, “Aniq fanlar” kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada landshaft sanatining muhim tarkibiy elementlari hisoblangan suv va yashil osimliklarning badiiy ifodasi ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Suv insoniyat madaniyatida hayot manbai, poklik va ruhiy osoyishtalik ramzi sifatida qadrlangan bolsa, yashil osimliklar tabiatning jonli ifodasi, hayotiylik, gozallik va barqarorlik timsoli sifatida talqin qilingan. Tadqiqotda suv va osimliklarning qadimiy Sharq, Garb va milliy bog-park ananalaridagi orni, ularning falsafiy va estetik ramziyligi, zamonaviy landshaft arxitekturası va dizaynidagi talqinlari keng yoritilgan. Shuningdek, maqolada suv va osimlik uygunligining inson psixologiyasi, ekologik barqarorlik va badiiy kompozitsiyalarni boyitishdagi roli tahlil qilinadi. Yapon boglari, islomiy bog sanati va zamonaviy ekologik landshaft loyihalari misolida suv va yashil osimliklarning uygunlashuvi sanat asari sifatida korib chiqiladi. Natijada, maqola landshaft sanati nazariyasi va amaliyotida suv hamda yashil osimliklarning badiiy ifodasi chuqur ilmiy asoslanganligini korsatadi.

Kalit sozlar: landshaft sanati, suv, yashil osimliklar, ekologik barqarorlik, bog-park madaniyati, estetik ifoda.

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ВЫРАЖЕНИЕ ВОДЫ И ЗЕЛЁНЫХ НАСАЖДЕНИЙ В ЛАНДШАФТНОМ ИСКУССТВЕ

Норов Джахонгир Саидович

старший преподаватель кафедры «Точные науки»

Самаркандского филиала Корейского международного университета в Ташкенте (KIUT)

Аннотация. В данной статье научно анализируется художественное выражение воды и зелёных растений, являющихся важными составными элементами ландшафтного искусства. Вода на протяжении всей истории человечества воспринималась как источник жизни, символ чистоты и духовного спокойствия, тогда как зелёные растения трактовались как живая эмблема природы, символ жизненности, красоты и устойчивости. В исследовании подробно рассматривается роль воды и растений в древних восточных, западных и национальных садово-парковых традициях, их философская и эстетическая символика, а также интерпретации в современном ландшафтном дизайне и архитектуре. Кроме того, в статье

анализируется значение гармонии воды и растений в обогащении художественных композиций, обеспечении экологической устойчивости и влиянии на психологию человека. На примере японских садов, исламского садово-паркового искусства и современных экологических ландшафтных проектов рассматривается синтез воды и зелени как произведение искусства. В итоге статья показывает, что художественное выражение воды и зелёных растений имеет глубокое научное обоснование в теории и практике ландшафтного искусства.

Ключевые слова: ландшафтное искусство, вода, зелёные растения, экологическая устойчивость, садово-парковая культура, эстетическое выражение.

ARTISTIC EXPRESSION OF WATER AND GREENERY IN LANDSCAPE ART

Norov Jahongir Saidovich

Senior Lecturer, Department of "Exact Sciences"

Samarkand Branch of the Korean International University in Tashkent (KIUT)

Abstract

This article provides a scientific analysis of the artistic expression of water and green plants, which are essential components of landscape art. Throughout human history, water has been perceived as a source of life, a symbol of purity and spiritual tranquility, while green plants have been interpreted as the living emblem of nature, symbolizing vitality, beauty, and sustainability.

The study examines in detail the role of water and vegetation in ancient Eastern, Western, and national garden traditions, their philosophical and aesthetic symbolism, as well as their interpretations in modern landscape design and architecture. Furthermore, the article analyzes the importance of harmony between water and greenery in enriching artistic compositions, ensuring ecological sustainability, and influencing human psychology.

Using examples from Japanese gardens, Islamic garden art, and contemporary ecological landscape projects, the synthesis of water and greenery is explored as a form of artistic creation. Ultimately, the article demonstrates that the artistic expression of water and green plants has a profound scientific foundation within the theory and practice of landscape art.

Keywords: landscape art, water, green plants, ecological sustainability, garden culture, aesthetic expression.

KIRISH. Landshaft sanati insoniyatning tabiat bilan uygun yashashga intilishining eng yorqin namunasidir. Unda inson ijodi, memoriy tafakkur va tabiat

gozalligi uygunlashadi. Landshaft sanatining asosiy elementlari sifatida **suv** va **yashil osimliklar** qadimdan alohida etiborga molik bolib kelgan.

Suv qadimdan hayot manbai, poklik, ruhiy osoyishtalik va abadiylik ramzi sifatida sanatta muhim orin tutgan. Hovuzlar, favvoralar, sharsharalar va oqimlar orqali suv manzaralari landshaft sanattga dinamiklik va hayotiylik baxsh etadi. Shu tariqa, suvning aks ettirish xususiyati bog-park kompozitsiyalariga nafislik va falsafiy ohang bagishlaydi.

Yashil osimliklar esa tabiatning muhim timsoli, ekologik omili, hayotiylik va gozallik ifodasi sifatida qaraladi.

Landshaft sanatt suvning badiiy ifodasi. Suv qadimiy Sharq falsafasida hayotning asosiy unsuri, tozalash va yangilanish manbai sifatida qaralgan. Masalan, qadimgi Mesopotamiya va Misr madaniyatlarida daryo va kanallar shaharsozlikning markazida turar edi. Islomiy ananalarda suv jannat boglarining ajralmas qismi bolib, Quronda suv “hayot manbai” sifatida tariflangan.

Garb sanattida ham suv ramziy ahamiyat kasb etgan. Antik davr Rim va Yunon boglarida suv havzalari va favvoralar sanatt asari sifatida ishlatilgan bolib, ular boylik va estetik did timsoli edi.

1. Vatikan boglari. <https://i.pinimg.com/originals/0e/94>.

Bog-park sanatt suv elementlarining qollanilishi. Suv elementlari landshaft sanattida turli shakllarda qollanadi: **Hovuzlar** osuda, tinchlik va osoyishtalik ifodasi; **Favvoralar** hayotiylik, dinamiklik va quvonch timsoli;

Sharsharalar tabiatning kuchi va uygunligini ifodalovchi manzara; **Kanallar va ariqlar** hududni boglash va uygunlashtirish vositasi.

Masalan, Samarqanddagi Amir Temur davridagi bog-park majmualarida suv inshootlari alohida estetik va muhandislik yechimlari bilan ajralib turgan.

Zamonaviy landshaft dizaynida suvning ekologik va estetik vazifalari. Bugungi kunda suv elementlari nafaqat badiiy, balki ekologik funksiyaga ham ega. Ular mikroiklimni tartibga soladi, shovqinni kamaytiradi, ekologik uygnlikni taminlaydi. Zamonaviy landshaft arxitekturasida suv orqali interaktiv sanat yaratishda ham faol foydalanmoqda.

Yashil osimliklarning landshaft sanatidagi orni. Osimliklarning ramziy va estetik ifodasi.

2. landshaft dizaynida suvning ekologik va estetik vazifalari , <https://i.pining.com/originals/82>.

Osimliklar turli xalqlarda turlicha ramziylik kasb etgan: **Daraxtlar** mustahkamlik va abadiylik timsoli; **Gullar** gozallik va muhabbat ramzi; **Maysazorlar** tinchlik va kenglik timsoli.

Sharq bog sanatida daraxtlarning joylashuvi falsafiy mazmun bilan uygunlashgan, Yevropa barokko boglarida esa simmetrik kompozitsiya ustun bolgan.

3.4.5. Daraxtlar, Gullar, Maysazorlar.

Milliy bog-park sanatida osimliklarning uygunlashtirilishi. Ozbekiston hududida qadimdan ko'plab bog-park madaniyati shakllangan. Samarqand, Buxoro va Xiva boglarida mevali va manzarali daraxtlar uygunlashtirilgan. Bu nafaqat estetik gozallik, balki xalq xojaligida amaliy ahamiyatga ega bolgan. **Osimliklarning psixologik va ekologik tasiri.** Yashil rang inson ruhiyatiga ijobiy tasir etadi, stressni kamaytiradi va osoyishtalik baxsh etadi. Ekologik nuqtai nazardan esa osimliklar havo sifatini yaxshilaydi, shovqin darajasini kamaytiradi.

Suv va osimlik uygunligining sanat asari sifatida talqini. Yapon boglari: suv va osimlik uygunligi.

6. Yapon bog sanati tabiat va inson uygunligi. <https://pix8.agoda.net/geo/poi/18>.

Yapon bog sanati tabiat va inson uygunligiga asoslangan. Unda suv va osimliklar muvozanatli tarzda joylashtirilib, har bir element ramziy manoga ega. Suv hayotning oqimi, osimliklar esa fasllarning gozalligini ifodalaydi.

Islomiy bog sanati: jannat konsepsiyasi. Islomiy bog sanati “chahor bog” (tort qismli bog) shaklida qurilib, markazida suv havzasi joylashtirilgan. Bu jannat tasvirining ramziy talqini bolib, suv va osimliklar uygunligi orqali ruhiy osoyishtalik yaratilgan.

Zamonaviy landshaft sanati ekologik uygunlik yaratish. Bugungi kunda landshaft sanati ekologik dizayn tamoyillariga asoslanmoqda. Suv havzalari va yashil hududlar shahar iqlimini yumshatadi, inson salomatligini qollab-quvvatlaydi. Zamonaviy loyihalarda suv va osimlik uygunligi sanat bilan bir qatorda ekologik muvozanatni taminlash vositasi sifatida qaralmoqda.

7. loyihalarda suv va osimlik uygunligi.

<https://www.arch2o.com/wp-content/uploads/2>.

XULOSA. Tadqiqot natijalari shuni korsatadiki, suv va yashil osimliklar landshaft sanatining ajralmas tarkibiy qismi bolib, ular estetik, ramziy va ekologik vazifalarni birlashtiradi. Suv hayotiylik va poklik timsoli, yashil osimliklar esa hayot, gozallik ramzi sifatida sanat asarlarida ifodalanadi.

Yapon boglari, islomiy bog sanati va zamonaviy landshaft dizayni tajribasi suv va osimliklarning uygunlashuvi sanat asari sifatida qadrlanishini korsatadi.

Adabiyotlar:

1. Norov J.S. *Arxitekturaga kirish*. Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021.
2. Karimov S. *Landshaft arxitekturasini asoslari*. Toshkent: Ozbekiston, 2019.
3. Robinson, N. *The Planting Design Handbook*. Routledge, 2016.
4. Jellicoe, G. & Jellicoe, S. *The Landscape of Man*. Thames & Hudson, 1995.
5. Turner, T. *Garden History: Philosophy and Design*. Routledge, 2005.
6. Raximov A. *Ozbekiston bog-park sanati tarixi*. Samarqand, 2020.
7. Motloch, J. *Introduction to Landscape Design*. Wiley, 2001.
8. Newton, N. *Design on the Land: The Development of Landscape Architecture*. Harvard University Press, 1971.
9. Hunt, J.D. *Greater Perfections: The Practice of Garden Theory*. Thames & Hudson, 2000.
10. Al-Azzawi, A. *Islamic Garden Design*. Routledge, 2018.
11. Hirose, R. *Japanese Gardens and Landscapes, 1650-1950*. University of Pennsylvania Press, 2019.
12. Spurr, A. *The Language of Landscape*. Yale University Press, 1998.